

Vergunningverlening Natuurbeschermingswet

Een overzicht van aanvragen en besluiten art. 19d Natuurbeschermingswet 1998
sinds 1 oktober 2005 tot 31 juli 2008

M.E.A. Broekmeyer
A.J. Griffioen
D.A. Kamphorst

Alterra-rapport 1748, ISSN 1566-7197

Vergunningverlening Natuurbeschermingswet

Onderzoek uitgevoerd als Helpdeskvraag HDV08-22 binnen het cluster Ecologische Hoofdstructuur B0-02-005.

Vergunningverlening Natuurbeschermingswet

Een overzicht van aanvragen en besluiten art. 19d Natuurbeschermingswet
1998 sinds 1 oktober 2005 tot 31 juli 2008

M.E.A. Broekmeyer
A.J. Griffioen
D.A. Kamphorst

Alterra-rapport 1748

Alterra, Wageningen, 2008

REFERAAT

Broekmeyer, M.E.A, A.J. Griffioen & D.A. Kamphorst, 2008. *Vergunningverlening Natuurbeschermingswet 1998. Een overzicht van aanvragen en besluiten art. 19d Natuurbeschermingswet sinds 1 oktober 2005*. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1748. 50 blz.; 11 fig.; 5 tab.

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de vergunningverlening voor activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden waarbij een kans is op een significant negatief effect. Provincies en de Directie Regionale Zaken van LNV zijn het bevoegde gezag die vergunning cf. art 19d Natuurbeschermingswet kunnen verlenen. Sinds de invoering van de Natuurbeschermingswet op 1 oktober 2005 zijn 2304 aanvragen ingediend. Circa de helft hiervan is in het vergunningtraject afgehandeld; in 95% van de aanvragen wordt uiteindelijk een vergunning verleend. Een groot deel (629 aanvragen) wordt in de voortoets afgehandeld. Sinds de invoering zijn door provincies en Directie Regionale Zaken 19 vergunningen geheel geweigerd. De meeste aanvragen komen van particulieren en bedrijven; ruim een kwart betreft aanvragen in het kader van intensieve veehouderij.

Trefwoorden: Natuurbeschermingswet, vergunningverlening, voortoets, Natura 2000, Habitattoets

ISSN 1566-7197

Dit rapport is digitaal beschikbaar via www.alterra.wur.nl. Een gedrukte versie van dit rapport, evenals van alle andere Alterra-rapporten, kunt u verkrijgen bij Uitgeverij Cereales te Wageningen (0317 46 66 66). Voor informatie over voorwaarden, prijzen en snelste bestelwijze zie www.boomblad.nl/rapportenservice

© 2008 Alterra

Postbus 47; 6700 AA Wageningen; Nederland

Tel.: (0317) 480700; fax: (0317) 419000; e-mail: info.alterra@wur.nl

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Alterra.

Alterra aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

Woord vooraf	7
Samenvatting	9
1 Inleiding	11
2 Achtergrond en werkwijze	13
2.1 Aanpak	13
2.2 De ontvangen bestanden	13
2.3 Aanpak en codering van gegevens voor de analyse	14
2.3.1 Codes aanvragen en vergunningplicht	15
2.3.2 Codes aanvrager	17
2.3.3 Codes activiteit	17
2.3.4 Codes Natura 2000-gebied	19
3 Resultaten	21
3.1 Hoeveel vergunningaanvragen zijn ingediend?	21
3.2 Hoeveel aanvragen zijn verleend, geweigerd of in een voortoets afgehandeld?	23
3.3 In welk jaar is het besluit over de aanvraag genomen?	24
3.4 Wie was het bevoegde gezag?	26
3.5 Voor welk Natura 2000-gebied gold de aanvraag?	27
3.6 Wie was de aanvrager?	29
3.7 Welke activiteit betroffen de aanvraag en besluiten?	30
3.8 In welke gevallen is de ADC-toets doorlopen?	32
4 Conclusies, discussie en advies	35
4.1 Conclusies	35
4.2 Discussie	35
4.3 Advies	38
Bijlage 1 Overzicht geweigerde vergunningen	41
Bijlage 2 Aanvragen per Natura 2000 gebied	43
Bijlage 3 Besluiten vergunningtraject per Natura 2000-gebied	47

Woord vooraf

Geen onderzoek zonder gegevens! Voor dit project waren we afhankelijk van de bereidwillige medewerking van medewerkers bij provincies en Directies Regionale Zaken om ons gegevens over vergunningverlening artikel 19d Natuurbeschermingswet te leveren. Ondanks de vakantie in combinatie met werkdruk lukte het – soms met kunst en vliegwerk - om op tijd alle gegevens aan te leveren.

Wij danken iedereen die hieraan heeft bijgedragen!

Mirjam Broekmeyer
Arjan Griffioen
Dana Kamphorst

Samenvatting

Op 1 oktober 2005 trad de Natuurbeschermingswet 1998 in werking. Deze wet vormt het juridisch kader voor het toepassen van artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn. Dat betekent dat vanaf dat moment voor alle activiteiten in of nabij Natura 2000-gebieden de artikelen 19d t/m 19k van toepassing zijn. Deze directe werking van de Natuurbeschermingswet geldt vooralsnog alleen voor die Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn als Vogelrichtlijngebied en/of als Beschermd Natuurmonument. Het bevoegd gezag is in principe Gedeputeerde Staten van de provincie waarbinnen het Natura 2000-gebied valt. In de overige gevallen - Natura 2000-gebieden aangemeld als Habitatrichtlijngebied – geldt nog steeds de rechtstreekse werking van de Habitatrichtlijn en dient het bevoegd gezag binnen overige vergunningverlening de Habitattoets toe te passen.

Om inzicht te krijgen in aantallen aanvragen en besluiten Natuurbeschermingswet 1998 sinds de invoering, is een samenvattend overzicht gemaakt van de vergunningenadministratie van provincies en de Directies Regionale Zaken. Dit bestand is geanalyseerd op aantallen aanvragen en besluiten per jaar en per Natura 2000-gebied en op type aanvrager en type activiteiten waarvoor de aanvraag is ingediend.

Sinds de invoering van de wet zijn in totaal 1951 aanvragen vergunningverlening artikel 19d Natuurbeschermingswet ingediend. Over 1716 aanvragen is door het bevoegd gezag al een besluit genomen. 37% van de aanvragen wordt in de voortoets afgehandeld. Dat wil zeggen dat aanvrager en bevoegd gezag in overleg gaan en meestal na planaanpassing constateren dat er geen kans is op een significant negatief effect. In de overige gevallen wordt de aanvraag beoordeeld via een vergunningprocedure inclusief passende beoordeling of verstorings- en verslechteringstoets. Tijdens deze fase kunnen mitigerende maatregelen worden onderzocht. In 95% van de gevallen wordt de vergunning onder voorwaarden verleend. Voor zover achterhaald kon worden zijn slechts twee aanvragen verleend na een toets aan alternatieven, dwingende redenen en compensatie.

Het aantal vergunningaanvragen neemt sinds 2005 gestaag toe; van 66 in het jaar 2005 tot naar verwachting circa 600 in 2008. De meeste aanvragen komen binnen bij de provincies Friesland, Gelderland, Noord-Holland en Noord-Brabant. De Natura 2000-gebieden Waddenzee en Veluwe kennen de meeste aanvragen (474 resp. 118 aanvragen). In totaal zijn voor 18 Natura 2000-gebieden sinds 2005 meer dan 30 aanvragen binnengekomen. De meeste aanvragen worden ingediend door particulieren en/of bedrijven (81%). De meest voorkomende activiteit waarover een besluit wordt genomen betreft intensieve veehouderij (27%).

1 Inleiding

Via de Helpdesk Natuur van het BO-cluster EHS kwam voorjaar 2008 de volgende vraag van LNV-DN bij Alterra binnen:

“Naar aanleiding van een Tweede Kamer motie (Motie Snijder-Hazelhoff c.s. nr. 114 (31 200 XIV)) wil DN graag een onderzoek starten. In het kort komt het neer op een scan van alle door LNV en provincies verleende vergunning onder de Natuurbeschermingswet sinds 1 oktober 2005.

Per vergunning moeten de volgende zaken in kaart gebracht worden:

- door wie is de aanvraag verleend, rijk of welke provincie?
- aan wie is de vergunning verleend: bedrijf, particulier, provincie, gemeente, waterschap, rijkspartij?
- welke Natura 2000-gebieden betreffen de aanvragen en de vergunning?
- wat voor soort activiteit betroffen de aanvragen?
- Is een passende beoordeling doorlopen of verstorings- en verslechteringsstoets en wat was de uitkomst (adc-toets, compensatievoorwaarden, heeft een alternatievenafweging plaatsgevonden en wat was de diepgang? Is er bezwaar en/of beroep aangetekend en heeft dat geleid tot aanpassing of intrekking? Is het toetsingskader ammoniak toegepast of een Mer doorlopen en heeft saldering plaatsgevonden?”

Zie Kader 1 voor de motie en het antwoord van Minister Verburg van LNV

Kader 1. Motie Snijder-Hazelhoff c.s. nr. 114 (31 200 XIV) – DN

Verzoekt de regering onderzoek te doen naar de oorzaken van het veelal toepassen van compensatiemaatregelen in plaats van projectalternatieven en alternatieven uit onderzoek naar mitigatie die compensatiemaatregelen kunnen voorkomen;

Verzoekt de regering in dit onderzoek bijzondere aandacht te besteden aan de effectiviteit van de onderzoeken naar mitigatie en projectalternatieven ter voorkoming van compensatiemaatregelen gegeven de strekking van de relevante Europese richtlijnen en nationale en Europese jurisprudentie.

Stand van zaken

De motie richt zich op het toepassen van compensatiemaatregelen bij Natura 2000-gebieden. Bij Natura 2000-gebieden is compensatie een laatste redmiddel. Compensatie komt pas in beeld als een project met significant negatieve effecten op de natuur om dwingende redenen van groot openbaar belang toch wordt toegestaan. Dit is voor zover bekend tot op heden nog niet vaak voorgekomen. Bij Natura 2000-gebieden wordt het voorkomen van negatieve effecten (mitigatie) juist maximaal gestimuleerd.

Om invulling in geven aan het in de motie opgenomen verzoek zal ik onderzoek doen naar de vergunningverlening voor Natura 2000-gebieden sinds 1 oktober 2005, de datum van inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998. Daar zal ik nagaan:

- hoe de alternatievenafweging is verlopen,
- in welke gevallen er significant negatieve effecten zijn opgetreden,
- in welke gevallen en op welke wijze compensatie is toegepast.

Ik zal u over de uitkomsten van dit onderzoek informeren.

Omdat maar bij een beperkt aantal vergunningaanvragen sprake blijkt te zijn van alternatievenonderzoek en compensatie heeft LNV-DN ter beantwoording van de motie besloten een klein onderzoek te doen naar de vergunningverlening artikel 19 Natuurbeschermingswet tot nu toe, sinds 1-10-2005.

In overleg met de Bas Roels (LNV Directie Natuur) is de helpdeskvraag als volgt afgekaderd:

Het samenstellen van een overzicht van aanvragen en besluiten Natuurbeschermingswet artikel 19d ten aanzien van de volgende informatie:

1. hoeveel vergunningaanvragen zijn ingediend
2. hoeveel aanvragen zijn verleend, geweigerd of in een voortoets afgehandeld
3. in welk jaar is het besluit genomen
4. wie was het bevoegd gezag
5. voor welk Natura 2000-gebied gold de aanvraag
6. wie was de aanvrager (in te delen in categorieën gemeente, particulier, bedrijf, provincie, waterschap, rijkspartij)
7. welke activiteit betrof de aanvraag
8. in welke gevallen is de ADC-toets doorlopen = alternatievenafweging
9. in welke gevallen is de ADC-toets positief doorlopen = compensatie

2 Achtergrond en werkwijze

2.1 Aanpak

Artikel 19k Natuurbeschermingswet schrijft voor dat GS het ministerie van LNV in kennis moet stellen van nieuwe activiteiten waarvoor een passende beoordeling is gemaakt, alsook van plannen met gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Bovendien zullen zij afschriften van vergunningen en besluiten tot goedkeuring van plannen naar genoemd ministerie zenden (LNV 2005: Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet, pag. 20).

In de praktijk zenden provincies een afschrift van hun besluiten vergunning Natuurbeschermingswet aan LNV. Afschriften komen binnen bij zowel Team Gebiedsbescherming van de Directie Natuur als de betreffende Directie Regionale zaken. In dit project is niet alleen een overzicht nodig van alle besluiten vergunning Natuurbeschermingswet maar ook van alle aanvragen. Daarom is besloten alle provincies en DRZ's aan te schrijven met het verzoek om in een Excel-bestand de volgende informatie aan Alterra te leveren:

1. hoeveel vergunningaanvragen zijn ingediend
2. hoeveel aanvragen zijn verleend, geweigerd of in een voortoets afgehandeld
3. in welk jaar is het besluit genomen
4. wie was het bevoegd gezag
5. voor welk Natura 2000-gebied gold de aanvraag
6. wie was de aanvrager
7. welke activiteit betrof de aanvraag
8. in welke gevallen is de ADC-toets doorlopen = alternatievenafweging
9. in welke gevallen is de ADC-toets positief doorlopen = compensatie

2.2 De ontvangen bestanden

Op ons verzoek stuurden sommige provincies (en DRZ Noord en Zuid) hun hele vergunningen administratie. Andere selecteerden voor dit project de gevraagde informatie uit het bestand of stelden speciaal een bestand samen. Er is geen vast format waarin provincies en DRZ hun administratie vergunningaanvragen en besluiten Natuurbeschermingswet bijhouden. Ieder bevoegd gezag heeft hiervoor zijn eigen manier van archiveren. Wat betreft de eenduidigheid bleek dat alle provincies en DRZ Noord en Zuid een eigen systeem van administreren hebben met eigen kolommen en codes voor informatie. De provincie Groningen stuurde een Word-bestand op. De provincie Utrecht kon geen overzicht leveren, hiervoor werd geput uit aanwezige afschriften bij LNV. De provincie Zeeland zond een acces-database met alle gegevens.

Geconcludeerd kon worden dat de compleetheid, eenduidigheid en gedetailleerdheid tussen de bestanden zeer wisselend is. Samen met de bestanden ontvingen we diverse

mededelingen van de contactpersonen die met name betrekking hadden op de eigen (Provincie of Dienst Regionale Zaken) administratie vergunningverlening Natuurbeschermingswet. Het komt er op neer dat in een deel van de gevallen men ofwel geen tijd heeft om de eigen administratie op orde te krijgen/houden ofwel dat het beschikbare administratieve systeem niet toereikend is om alle zaken goed te administreren of onderdelen hieruit te selecteren. Dat leidde ertoe dat het opsturen van de door ons gevraagde informatie soms lang op zich liet wachten.

2.3 Aanpak en codering van gegevens voor de analyse

Het gebrek aan eenduidigheid van de bestanden, betekende dat Alterra voorafgaand aan het samenvoegen van de bestanden in sommige gevallen veel tijd heeft moeten steken in:

- Verhelderen om welk Natura 2000-gebied het ging
- Verhelderen om welke activiteit/aanvraag het ging
- Verhelderen hoe de aanvraag is afgehandeld
- Verhelderen wat de diverse gebruikte codes bij besluit afhandelen aanvraag betekenden
- Categoriseren van activiteiten
- Categoriseren van type aanvrager

Nadat de bestanden zodanig individueel bewerkt waren dat ze onderling vergelijkbaar waren, konden ze worden samengevoegd voor de analyse. Gezien de opdracht van de helpdeskvraag zijn in het onderzoek de volgende aanvragen voor analyse gebruikt:

- Alleen aanvragen na 1-10-2005, dus vergunning verleend onder nieuwe Natuurbeschermingswet 1998
- Alleen aanvragen artikel 19d, dus vergunningen voor Natura 2000-gebieden
- Alleen aanvragen waarover bevoegd gezag besluit heeft genomen nemen (= aanvraag afgehandeld en waarvoor provincie of DRZ bevoegd is).

Zie hiervoor ook figuur 2.1 en de toelichting bij paragraaf 2.3.1. Aanvragen met de code 0, 1 en 2 zijn dus buiten de analyses gehouden.

			codering	
Aanvragen Natuur beschermings wet 1998	Artikel 16 beschermd natuurmonument		0	
	Artikel 19 Natura 2000- gebied	Aanvraag in procedure	1	
		Aanvraag ter behandeling ander bevoegd gezag	2	
	Aanvraag afgehandeld	In voortoets	Aanvraag ingetrokken	3
			Aanvraag niet in behandeling genomen	4
			Aanvraag niet vergunning plichtig	5
		In vergunning traject	Aanvraag wel vergunning plichtig	6
			Aanvraag verleend	7
	Aanvraag geweigerd	7		

Figuur 2.1 Toelichting op status ontvangen aanvragen vergunningen Natuurbeschermingswet. In het project zijn analyses toegepast op aanvragen die afgehandeld zijn via de voortoets en/ of via het vergunningtraject.

2.3.1 Codes aanvragen en vergunningplicht

In dit project zijn alle aanvragen en besluiten meegenomen die binnen het grijze kader van figuur 2.1 vallen.

Aanvragen komen binnen bij het bevoegde gezag. Na overleg neemt het bevoegd gezag een besluit of de aanvraag in een voortoets kan worden afgehandeld of dat hij vergunningplichtig is. Als een aanvraag vergunningplichtig is, wordt bij afhandeling een besluit tot verlenen (dan wel verlengen) of (gedeeltelijk) weigeren genomen.

Hieronder volgt een toelichting op de codes in figuur 2.1. Deze codes zijn ook toegepast in het centrale bestand.

1. aanvraag in procedure: de aanvragen is nog niet afgehandeld in een voortoets of vergunningtraject en dus nog in procedure. Hier zijn ook de aanvragen onder geschaard waarbij door de provincie wordt geadviseerd om activiteit waarvoor aanvraag is ingediend op te nemen in het beheerplan.
2. aanvraag ter behandeling ander bevoegd gezag: in gevallen waarin Natura 2000-gebieden binnen twee of meer provincies liggen is onderling afgesproken welk bevoegd gezag de aanvragen afhandelt. Bijvoorbeeld voor alle aanvragen Waddenzee (uitgezonderd betwist gebied Duitsland) is de provincie Friesland bevoegd gezag. Het is ook mogelijk dat de ene provincie als bevoegd gezag geldt maar dat een andere provincie in de praktijk de procedure uitvoert. Zo maakt bijvoorbeeld de provincie Noord-Holland

onderscheid in haar aanvragen tussen haar taak als besluit bevoegd gezag en inhoudelijke beoordeling aanvraag.

3. aanvraag ingetrokken: na vooroverleg blijkt dat de aanvraag zeer waarschijnlijk geweigerd zal gaan worden. De initiatiefnemer ziet van aanvraag af. Het is mogelijk dat de aanvraag in aangepaste vorm later alsnog ingediend wordt.
4. aanvraag niet in behandeling: de aanvraag is met onvoldoende gegevens onderbouwd om een besluit te kunnen nemen. Het bevoegde gezag geeft bij de initiatiefnemer aan dat er te weinig informatie voorhanden is om een besluit aanvraag op te baseren. Ook hier is het mogelijk dat de aanvraag in aangepaste vorm later alsnog ingediend wordt. De aanvraag kan ook worden afgewezen als een gebied alleen is aangemeld als Habitatrictlijngebied en de officiële aanwijzing nog niet heeft plaatsgevonden. Formeel is dan nog altijd sprake van een indirecte toetsing via overige vergunningverlening. In de door ons ontvangen overzichten administreerde alleen de provincie Overijssel dit type aanvragen. De provincie Drenthe gaf in haar toelichting op het gestuurde bestand aan dat door richtlijnconforme interpretatie een aantal aanvragen niet in behandeling zijn genomen, omdat formeel de provincie (nog) geen bevoegd gezag is. Dit betekent dat een deel van de aanvragen die worden doorgestuurd naar overig bevoegd gezag (code 3) óf bij een andere provincie of DRZ in het bestand komen, óf uit zicht verdwijnen indien gemeente of andere vergunningverlener bevoegd gezag is.
5. aanvraag niet vergunningplichtig: na de voortoets blijkt dat er zeker geen negatief effect zal optreden. Aanvragen die zeker geen negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelen hebben geen vergunning nodig op grond van de Natuurbeschermingswet.

De aanvraag is wel vergunningplichtig: Een aanvraag is vergunningplichtig als er een mogelijk negatief effect is of als er een kans is op een significant negatief effect. In het eerste geval wordt de vergunningaanvraag doorlopen via een verslechterings- en verstoringstoets, in het tweede geval via een passende beoordeling. Indien ook uit de passende beoordeling naar voren komt dat er een kans is op een significant negatief effect dient vervolgens de ADC-toets te worden doorlopen. Als niet aan de criteria van deze toets kan worden voldaan wordt de vergunning geweigerd. Een vergunning onder de v2-toets wordt ook geweigerd als er sprake is van onaanvaardbare verslechtering of verstoring.

De uitkomst van bovenstaande toetsingen zijn:

6. aanvraag verleend: de aanvraag wordt gehonoreerd dat wil zeggen er is een vergunning verleend, eventueel onder voorschriften of beperkingen. Het is ook mogelijk dat een eerder verleende vergunning verlengd wordt.

7. aanvraag geweigerd: de aanvraag wordt niet gehonoreerd. Het besluit is dat een vergunning geweigerd wordt. In de praktijk worden aanvragen ook gedeeltelijk geweigerd.

2.3.2 Codes aanvrager

Aanvragers worden ingedeeld in de volgende categorieën:

- particulier of bedrijf: bijvoorbeeld maatschap, vereniging, coöperatie, onderzoeksinstituut, evenementenbureau,
- gemeente
- provincie
- rijksoverheid
- waterschap

Vanwege de complexiteit in de ontvangen bestanden was het niet mogelijk om type aanvrager nader op te delen. Dit mede omdat enkele provincies onderscheid maken tussen de aanvrager en de initiatiefnemer. De aanvrager is in dergelijk gevallen vaak een ontwerp bureau of adviesbureau dat de aanvraag kan indienen voor zowel een particulier, een bedrijf als een overheidsinstantie.

2.3.3 Codes activiteit

Aanvragen worden ingediend voor zeer veel en diverse projecten en handelingen. Ieder bevoegd gezag hanteert een eigen indeling naar thema/initiatief/activiteit/onderwerp. Voor het overzicht is in eerste instantie uitgegaan van de lijst met activiteiten van de effectindicator Natura 2000 op de website van LNV. Hier worden 28 groepen van activiteiten onderscheiden.

Van alle aanvragen waarover een besluit is genomen zijn de unieke activiteiten geteld. Het ging om 502 verschillend benoemde activiteiten op 1078 besluiten vergunningverlening. Deze 502 activiteiten zijn eerst toegeedeeld aan de 29 activiteiten van de effectenindicator, waarbij twee activiteiten nader zijn opgesplitst (18/18a en 21/21a) om beter onderscheid te maken. Vervolgens zijn de overgebleven activiteiten toegeedeeld aan acht nieuw onderscheiden activiteiten. Nummer 36 'aanleg kunstwerken' is in feite een nadere detaillering van activiteit 7 'woningbouw' maar apart toegevoegd om kleinere ruimtelijke ingrepen te kunnen onderscheiden. Zie verder tabel 2.1.

Tabel 2.1. Indeling van aanvragen in klassen activiteiten. *Cursief gedrukt zijn de extra onderscheiden activiteiten ten opzichte van de indeling van 28 activiteiten van de effectenindicator LNV.*

nummer	beschrijving activiteit	toelichting
1	introductie soorten	
2	onderhoud waterlichaam	baggeren
3	inundatie en retentie	onder water zetten
4	peilbeheer oppervlaktewater	o.a. drainage
5	winning oppervlaktewater	beregening, winputten voor agrarisch gebruik
6	winning grondwater	idem beregening, in praktijk moeilijk verschil tussen 5 en 6, bijeenvoegen?
7	woningbouw	grotere ingrepen, kleinere ondergebracht bij code 36
8	bedrijventerrein	plus aanleg evenemententerrein, helihaven, windpark, jachthaven
9	industrie	potentieel vervuilend en intensiever t.o.v. 8
10	spoorlijn	aanleg
11	watergang	aanleg
12	weg	aanleg
13	kabels en leidingen	en riolering
14	jacht	ook bestrijding overlast dieren
15	intensieve veehouderij	inclusief kippen, nertsen, kalkoenen etc.
16	land- en tuinbouw	kassen,
17	beroepsvisserij zoetwater	
18	beroepsvisserij kust en zee	spisula, ensis, oesters etc.
18a	<i>mosselzadvanginstallaties</i>	
19	sportvisserij	
20	waterrecreatie	
21	landrecreatie	waaronder aanleg/onderhoud wandel en fietspaden (dus deze niet bij 12)
21a	<i>eenmalige evenementen</i>	<i>wedstrijden, openluchttheater, vuurwerkevenementen etc.</i>
22	militaire activiteiten	ook: detoneerlokaties
23	kust- en dijkverbetering	plus zandsuppleties
24	dammen en stuwen	
25	landaanwinning/inpolderen	
26	zand- en grindwinning	inclusief kleiwinning
27	olie- en gaswinning	
28	windturbines	ook plaatsing masten, zendapparatuur etc. grote aantallen turbines in vorm van windparken bij 8
29	<i>storten bagger</i>	
30	<i>luchtverkeer gebruik</i>	vlieg oefeningen, helivluchten
31	<i>scheepvaart gebruik</i>	
32	<i>regulier beheer en onderhoud</i>	kap, maaien etc.
33	<i>natuurontwikkeling</i>	en compensatie, herinrichting, soms voorafgegaan door afgraven, dan activiteit bij 26 gezet
34	<i>wetenschappelijk onderzoek</i>	o.a. ringen, zenderen, bemonsteren, inventariseren
35	<i>treinverkeer gebruik</i>	
36	<i>aanleg kunstwerken</i>	diverse kleine ingrepen zoals: veetunnel, faunagoot, theehuisje, vee-rooster, toiletunits

2.3.4 Codes Natura 2000-gebied

In de meeste gevallen bevatten de bestanden informatie over het Natura 2000-gebied waarvoor de aanvraag is ingediend. In oude aanvragen werd gebruik gemaakt van naamgeving aparte Vogelrichtlijngebieden en Habitatrichtlijngebieden. Soms ook werd in het bestand alleen een deel van het Natura 2000-gebied met naam genoemd. In alle gevallen is de naamgeving gestandaardiseerd, door gebruik te maken van de codering van huidige lijst van 162 Natura 2000-gebieden.

Hier kan opgemerkt worden dat een aantal aanvragen meer dan één Natura 2000-gebied betrof. Het aantal aanvragen per activiteit en het aantal besluiten per Natura 2000-gebied kan daardoor verschillen.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk komen de resultaten van de analyse aan de orde.

De volgende vragen worden beantwoord:

1. Hoeveel vergunningaanvragen zijn ingediend?
2. Hoeveel aanvragen zijn verleend, geweigerd of in een voortoets afgehandeld?
3. In welk jaar is het besluit genomen?
4. Wie was het bevoegd gezag?
5. Voor welk Natura 2000-gebied gold de aanvraag?
6. Wie was de aanvrager?
7. Welke activiteit betrof de aanvraag?
8. In welke gevallen is de ADC-toets doorlopen (alternatievenafweging)?
9. In welke gevallen is de ADC-toets positief doorlopen (compensatie)?

Voor vraag 1 tot en met 5 zijn de analyses toegepast op alle aanvragen die afgehandeld zijn in de voortoets en/of het vergunningtraject.

Voor de vragen 6 en 7 kon alleen gebruik worden gemaakt van de aanvragen die in het vergunningtraject zijn afgehandeld en tot een besluit hebben geleid.

3.1 Hoeveel vergunningaanvragen zijn ingediend?

Er zijn in totaal 2304 aanvragen ingediend. Zie voor de totale aantallen bij deze vraag tabel 3.1.

Tabel 3.1 Totalen afhandeling vergunningaanvragen

	Status aanvraag	Code project	aantal
Overig	<i>Onduidelijk</i>	0	46
	<i>Nvt (aanvraag Beschermd Natuurmonument)</i>	0	69
Aanvraag in procedure	<i>Aanvraag in procedure</i>	1	235
	<i>Aanvraag ter behandeling ander bevoegd gezag</i>	2	238
Voortoets	Aanvraag ingetrokken	3	60
	Niet in behandeling/ingetrokken	3/4	10
	Aanvraag niet in behandeling genomen	4	71
	Aanvraag niet vergunningplichtig	5	488
	Aanvraag vergunningplichtig	6/7	1087
	Aantal		2304

	Status besluit vergunningtraject	Code project	Aantal	Totaal aantal
Vergunningtraject	Vergunning gedeeltelijk geweigerd	7	38	57
	Vergunning geweigerd	7	19	
	Vergunning verleend	6	932	1030
	Vergunning verlengd	6	98	
	aantal			1087

Totaal 46 aanvragen waren zo onduidelijk geadministreerd dat ze niet in de analyses konden worden meegenomen. Een ander deel bleek aanvragen art. 16 Natuurbeschermingswet te betreffen of aanvragen die zijn doorgestuurd naar een ander bevoegd gezag.

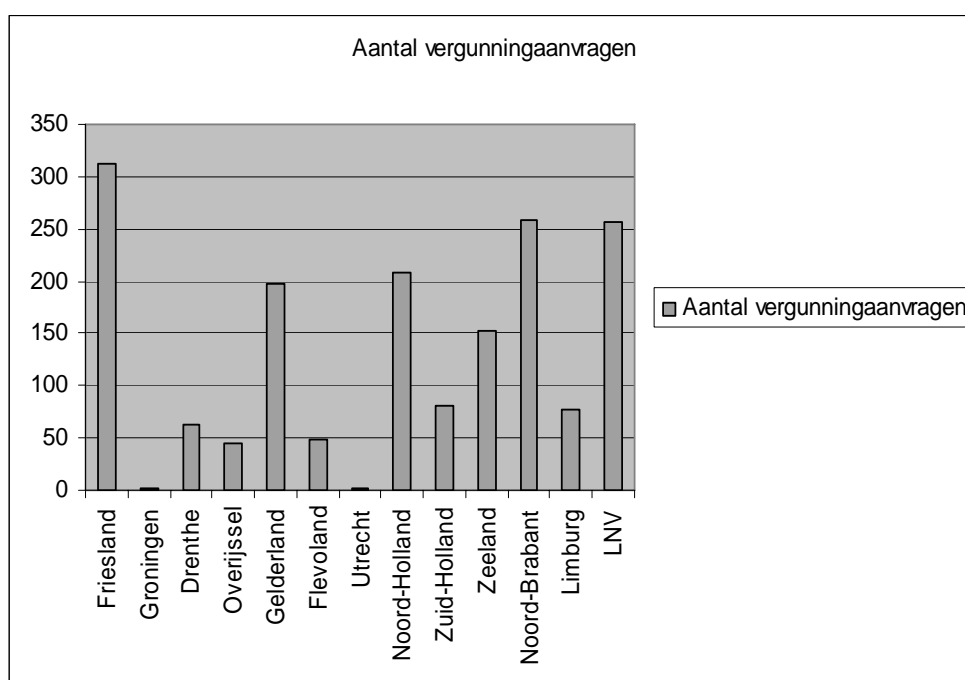
Inclusief de aanvragen die op het moment van de start van het project in procedure, waren komen we op een aantal ingediende aanvragen artikel 19d van 1951 (2304 minus de in tabel 3.1 cursieve getallen).

In het project zijn de aanvragen in procedure buiten beschouwing gelaten: 1951 minus 235 levert 1716 aanvragen voor analyse op (alle aanvragen met code 3 t/m 7 uit tabel 3.1).

In tabel 3.2 zijn deze 1716 aanvragen nader uitgesplitst per bevoegd gezag en type afhandeling (voortoets of vergunningtraject).

Tabel 3.2. Aantallen aanvragen per afhandeling (voortoets of vergunningtraject)

	Besluit Omschrijving	Bevoegd gezag			Totaal aantal
		onduidelijk	Provincie	LNV	
Voortoets Totaal 629 aanvragen	Aanvraag ingetrokken		44	16	60
	Niet in behandeling/ingetrokken	10			10
	Aanvraag niet in behandeling genomen		63	8	71
	Aanvraag niet vergunningplichtig		483	5	488
Vergunningtraject Totaal 1087 aanvragen	Vergunning gedeeltelijk geweigerd		7	31	38
	Vergunning geweigerd		16	3	19
	Vergunning verleend		758	174	932
	Vergunning verlengd		78	20	98
	aantal	10	1449	257	1716

Figuur 3.1 Verdeling aanvragen naar bevoegd gezag

Aantallen aanvragen per bevoegd gezag

85 % van de totale aanvragen komt binnen bij de provincies. De provincie Friesland heeft de meeste aanvragen, gevolgd door Noord-Brabant, Noord-Holland en Gelderland. De provincies Groningen en Utrecht hebben sinds 2005 nauwelijks aanvragen gehad (resp. 2 en 1 aanvraag).

3.2 Hoeveel aanvragen zijn verleend, geweigerd of in een voortoets afgehandeld?

Figuur 3.2 Uitkomst afhandeling aanvragen in voortoets en vergunningtraject.

Van het totale aantal van 1716 aanvragen dat t/m 2008 is ingediend en waarover een besluit is genomen, komt 63% (1087 stuks) in het vergunningtraject terecht.

Dat betekent dat 37% (629) in de voortoets wordt afgehandeld. 488 stuks hiervan (28% van alle aanvragen) blijken uiteindelijk niet vergunningplichtig te zijn. Acht procent van de aanvragen wordt door de initiatiefnemer ingetrokken of wordt door het bevoegde gezag niet in behandeling genomen. Zie ook figuur 3.2.

Van de 1087 aanvragen die uiteindelijk in het vergunningtraject belanden, wordt 95% uiteindelijk verleend of verlengd. In veel gevallen wordt de vergunning verleend onder voorwaarden. Dergelijke voorwaarden betreffen bijvoorbeeld:

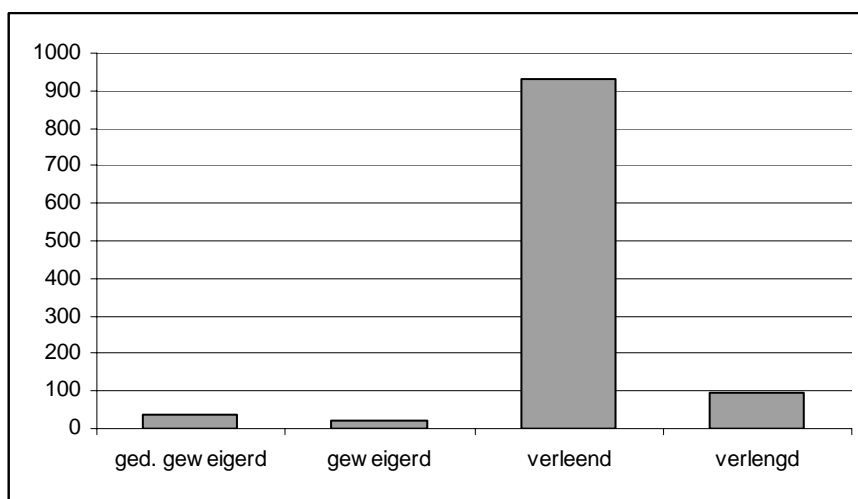
- Wegvangen dieren voor uitvoering en terugzetten na uitvoering activiteit
- Beperking uitvoering in perioden in het jaar
- Beperkingen ten aanzien van materiaal-gebruik
- Herstel van maaiveld na beëindiging werkzaamheden
- Verbod om in donker met verlichting te werken
- Het monitoren van mogelijk optredende effecten
- Etcetera.

57 aanvragen worden uiteindelijk geweigerd. 19 worden geheel geweigerd, 38 (voornamelijk activiteiten beroepsvisserij kust en zee en aanleg/gebruik

mosselzaadvanginstallaties) worden gedeeltelijk geweigerd. Een weigering kan plaatsvinden op inhoudelijk of procedurele gronden:

- Procedureel: als een aanvraag niet ontvankelijk is (er zijn te weinig gegevens verstrekt op grond waarvan het bevoegd gezag een besluit kan nemen), kan de aanvrager binnen een termijn van vier weken de gevraagde informatie aanvullen. Indien de aanvrager hieraan geen gehoor geeft, registreren sommige bevoegde gezagen de aanvraag als 'geweigerd'.
- Inhoudelijk: uit de aanvraag blijkt dat de activiteit afbreuk zal doen aan de instandhoudingsdoelstellingen. De aanvraag wordt geweigerd.

Zie verder figuur 3.3. Bijlage 1 bevat een geanonimiseerd overzicht van de 19 geweigerde vergunningen. Er kon niet achterhaald worden hoeveel weigeringen op inhoudelijke gronden hebben plaatsgevonden.

Figuur 3.3 Totaal aantal verleende en geweigerde vergunningen sinds de invoering van de Natuurbeschermingswet 1998.

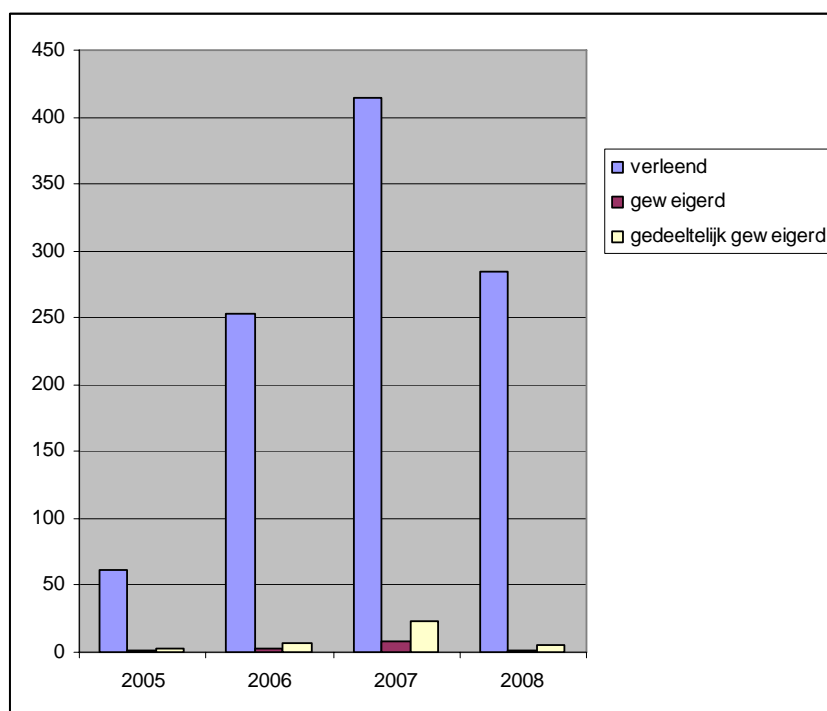
3.3 In welk jaar is het besluit over de aanvraag genomen?

In tabel 3.3 staat vermeld hoeveel vergunningen ieder jaar door de provincies en LNV in het vergunningstraject zijn behandeld. In totaal hebben de provincies veel meer aanvragen ter behandeling in dit traject. Alleen in 2005 heeft LNV meer vergunningenaanvragen behandeld dan de provincies.

Tabel 3.3 aantal vergunningen in vergunningtraject per jaar per bevoegd gezag

	jaar	2005		206		207		2008		totaal
Totaal besluiten	20	66		264		446		291		
Bevoegd gezag	Provincie	LNV	Provincie	LNV	Provincie	LNV	Provincie	LNV	Provincie	
Vergunning gedeeltelijk geweigerd		3		2	5	21	2	5		38
Vergunning geweigerd	3	2		1	3		8		2	19
Vergunning verleend	12	37	24	45	203	63	316	29	203	932
Vergunning verlengd	5				5	19	17	1	51	98
subtotaal	20	42	24	48	216	103	343	35	256	1087

Uit tabel 3.3 blijkt dat het aantal aanvragen sterk groeiende is sinds de invoering van de Natuurbeschermingswet in oktober 2005. Er van uitgaande dat het aantal besluiten 2008 uit de figuur minder dan de helft van het jaar 2008 is (gegevens tot juli 2008 verwerkt), dan zou 2008 bij doorgaande trend uitkomen op ca. 582 aanvragen. Zie hiervoor ook figuur 3.4.

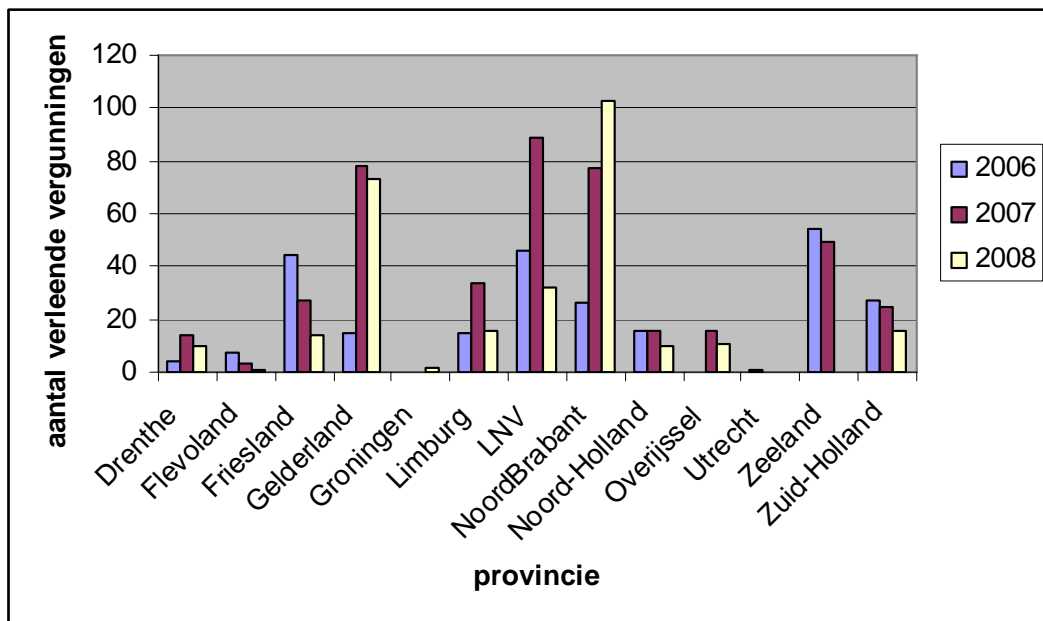

Figuur 3.4. Aantallen besluiten vergunningtraject per jaar voor alle bevoegde gezagen.

3.4 Wie was het bevoegde gezag?

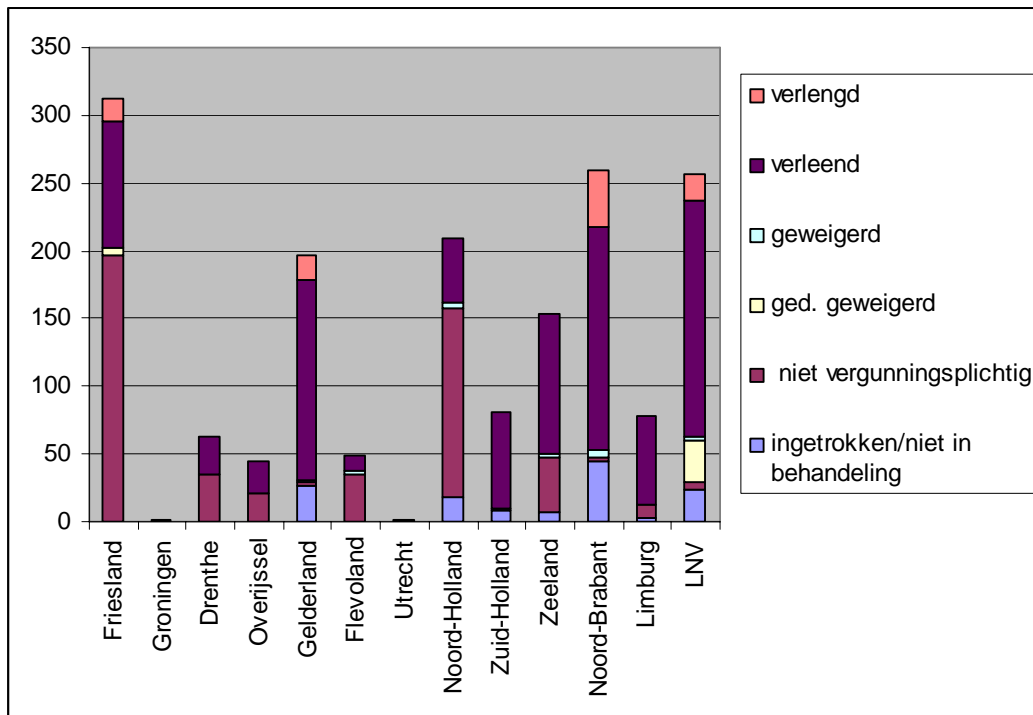
Ongeveer 4/5 van de aanvragen die binnenkomen worden uiteindelijk door de provincies als bevoegd gezag afgehandeld. Friesland heeft de meeste aanvragen binnengekregen gevolgd door Noord-Brabant, Noord-Holland en Gelderland. Noord-Brabant heeft echter de meeste besluiten genomen, gevolgd door de provincie Gelderland.

De groei van het aantal vergunningen komt vooral door de toenemende aantallen vergunningbesluiten in deze twee provincies. Opvallend is de afname van het aantal vergunningbesluiten in Friesland. (n.b. voor Zeeland waren binnen het project geen gegevens over 2008 beschikbaar voor analyse). Zie figuur 3.5.

Figuur 3.5. Aantal verleende vergunningen per gevoegd gezag per jaar

Als we de getallen uit figuur 3.2 uitsplitsen per bevoegd gezag krijgen we figuur 3.6. Hierbij kan opgemerkt worden dat het aandeel aanvragen dat wordt ingetrokken/niet in behandeling genomen en het aandeel aanvragen dat niet vergunningplichtig blijkt, sterk wisselt per provincie. Zo kennen bijvoorbeeld in Friesland, Drenthe, Overijssel, Flevoland en Noord-Holland een groot percentage niet-vergunningplichtige aanvragen, in tegenstelling tot Gelderland en Noord-Brabant. Noord-Brabant en Gelderland hebben weer relatief veel aanvragen die ingetrokken worden of niet in behandeling worden genomen. Bedacht moet dus worden dat de uitkomsten in de figuur afhankelijk zijn van de wisselende compleetheid van de ontvangen administraties.

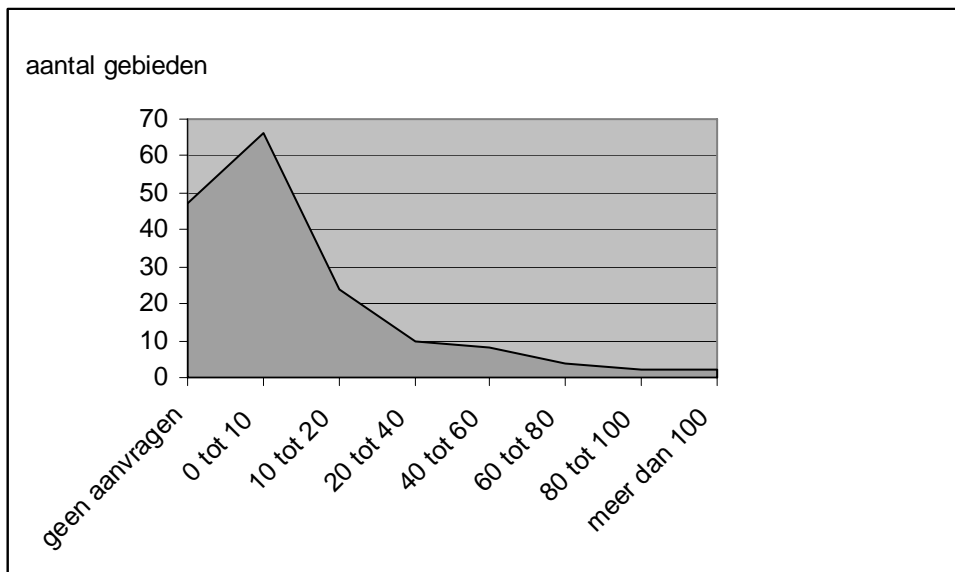
Figuur 3.6. Uitkomst afhandeling aanvragen per bevoegd gezag.

3.5 Voor welk Natura 2000-gebied gold de aanvraag?

In 27 van de in totaal 162 Natura 2000-gebieden is geen aanvraag ingediend. In 116 van de gebieden zijn 1 of meerdere aanvragen ingediend. In totaal gaat het om 2290 aanvragen. Dit is meer dan 1951 aanvragen bij vraag 1 omdat één aanvraag soms meerdere Natura 2000-gebieden betreft. In verreweg de meeste gebieden ligt het aantal aanvragen tussen de 0 en 20. In 18 gebieden zijn meer dan 30 aanvragen ingediend.

Slechts in twee gebieden ligt het aantal aanvragen boven de 100: op de Veluwe zijn 118 aanvragen ingediend. Het Natura 2000-gebied Waddenzee spant de kroon met 474 aanvragen, ruim 1/5 van het totaal aantal aanvragen. De Veluwe en de Waddenzee zijn wel de twee grootste Natura 2000-gebieden qua oppervlak. Tussen de 100 en 50 aanvragen zijn ingediend in 8 gebieden.

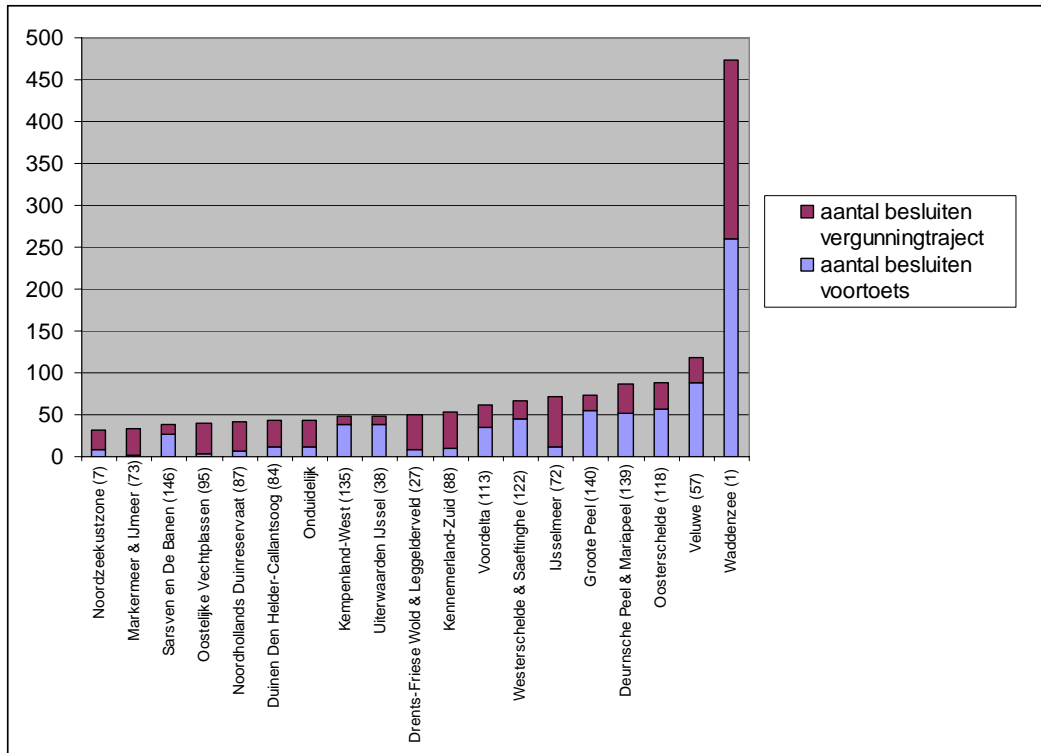
In bijlage 3 is per Natura 2000 gebied aangegeven hoeveel aanvragen er zijn binnen gekomen. In figuur 3.7 is dit grafisch weergegeven.

Figuur 3.7 Aantallen aanvragen in klassen per Natura 2000-gebied.

In bijlage 3 is per Natura 2000-gebied aangegeven welke besluiten er zijn genomen.

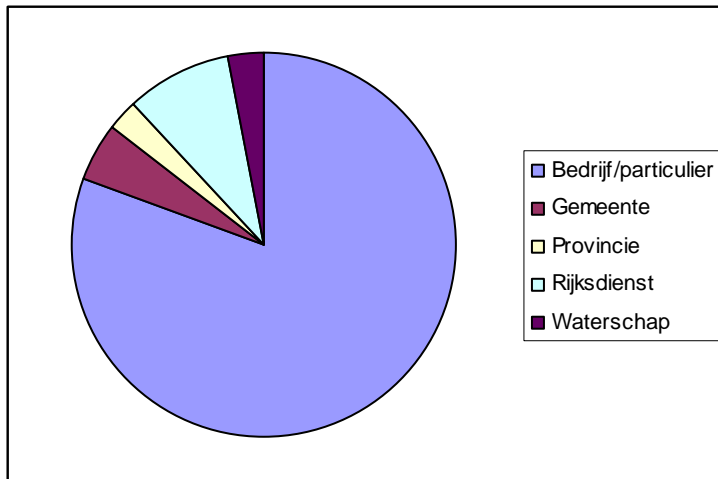
Het aantal aanvragen dat uiteindelijk in het vergunningstraject wordt afgehandeld wisselt van 0 tot 100%. Als we kijken naar de 18 Natura 2000-gebieden met meer dan 30 aanvragen, dan blijkt dat ook in deze gebieden dit percentage schommelt tussen de 6% en 80%, zie figuur 3.8. In Natura 2000-gebied Markermeer-IJmeer wordt relatief het grootste aantal aanvragen afgehandeld via een voortoets (31 van 33 aanvragen); in Natura 2000-gebied Kempenland-West wordt het grootste aandeel aanvragen juist afgehandeld via het vergunningstraject (39 van 49 aanvragen). Het Natura 2000-gebied Waddenzee blijft naast het gebied met de meeste aanvragen ook het gebied met de meeste besluiten in het vergunningstraject.

Figuur 3.8. Natura 2000-gebieden met meer dan 30 aanvragen totaal. In de figuur is aangegeven hoe de aanvragen afgehandeld zijn, per voortoets en in het vergunningtraject.

3.6 Wie was de aanvrager?

Bij het classificeren van de aanvrager is gebruik gemaakt van het bestand van aanvragen waarover een besluit in het vergunningtraject is genomen. De overige gegevens waren dermate onduidelijk dat hier geen analyse op uitgevoerd kon worden. Zoals uit figuur 3.9 blijkt, wordt het overgrote deel van de aanvragen (81%) ingediend door particulieren en bedrijven. Ca. 9 % is afkomstig van de rijksoverheid. Provincies, waterschappen en gemeenten nemen ieder ongeveer eenzelfde deel voor hun rekening. Zie ook tabel 3.4.

Figuur 3.9. Verdeling van aantal besluiten vergunningverlener per type aanvrager.

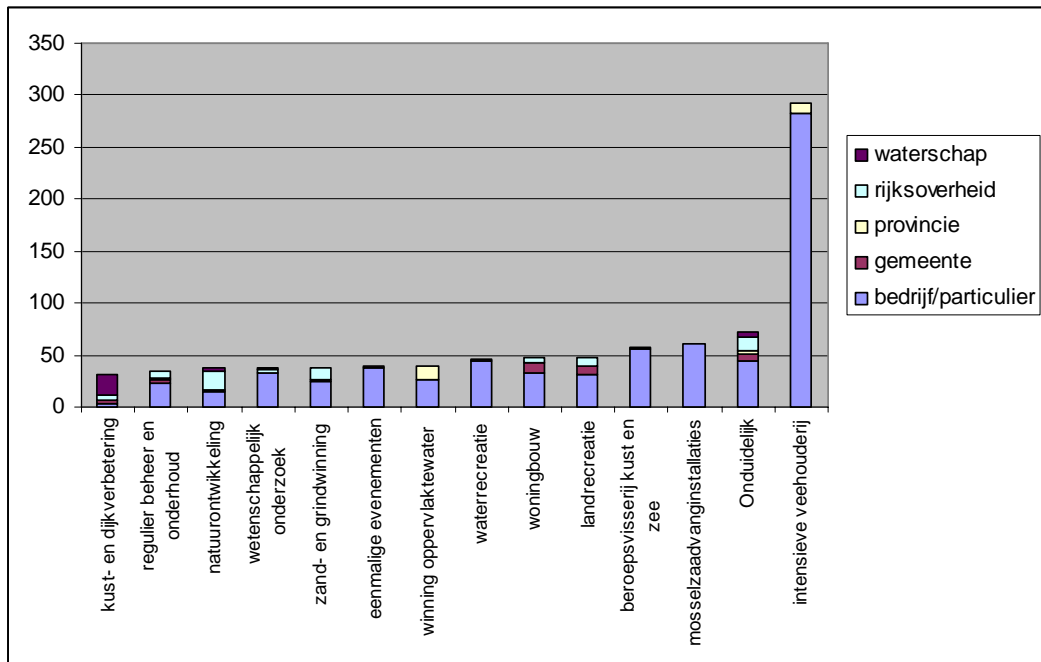
3.7 Welke activiteit betroffen de aanvraag en besluiten?

Bij het classificeren van de activiteit is om dezelfde reden als bij vraag 6 alleen gebruik gemaakt van het bestand van aanvragen waarover een besluit in het vergunningtraject is genomen. In tabel 3.4 is het totaal van alle vergunningbesluiten per activiteit weergegeven. 72 vergunningen zijn op grond van onduidelijkheden in de administratie niet toe te delen aan een activiteit.

In figuur 3.10 zijn activiteiten weergegeven waarvoor 30 of meer besluiten zijn genomen sinds 1 oktober 2005. Aan kop staan besluiten over aanvragen intensieve veehouderij (uitbreiding en/of nieuw vestiging bedrijven of stallen). Daarna volgen aanvragen die veelal betrekking hebben over Natura 2000-gebied Waddenzee en in Natura 2000-gebieden in de Delta. Het gaat om aanvragen en besluiten over mosselzaadvanginstallaties en beroepsvisserij kust en zee. Deze laatste activiteit betreft schelpdiervisserijaanvragen (mossels, oesters, kokkels, zwaardscheden en halfgeknotte strandschelpen). Verder valt het relatief grote aandeel aanvragen voor land- en waterrecreatie op en vergunningen voor aanvragen voor eenmalige evenementen zoals sportwedstrijden, muziek-evenementen, openluchttheater en vuurwerkshows.

Tabel 3.4. Aanvragen per type activiteit en per type aanvrager van alle aanvragen afgehandeld in vergunningtraject.

Activiteit	Bedrijf/particulier	Gemeente	Provincie	Rijksdienst	Waterschap	totaal
aanleg kunstwerken	7	1		3		11
bedrijventerrein	16	2				18
beroepsvisserij kust en zee	56			1		57
beroepsvisserij zoetwater	3					3
dammen en stuwen				1		1
eenmalige evenementen	37	2		1		40
industrie	10	1				11
intensieve veehouderij	282	1	9			292
inundatie en retentie	1					1
jacht	6					6
kabels en leidingen	20	1				21
kust- en dijkverbetering	4	2	1	5	19	31
land- en tuinbouw	3					3
landaanwinning/inpolderen		1				1
landrecreatie	32	8		7	1	48
luchtverkeer gebruik	17			2		19
militaire activiteiten	4	2		3		9
mosselzaadvanginstallaties	61					61
natuurontwikkeling	14	2	1	17	3	37
olie- en gaswinning	8					8
onderhoud waterlichaam	5	1		9		15
<i>Onduidelijk</i>	45	6	3	13	5	72
peilbeheer oppervlaktewater	5				1	6
regulier beheer en onderhoud	23	3	2	7		35
scheepvaart gebruik	7					7
spoorlijn	4					4
sportvisserij	17					17
storten bagger	5	1		4	2	12
watergang	3	2			1	6
waterrecreatie	45	1				46
weg	7	2		1		10
wetenschappelijk onderzoek	33			3	1	37
windturbines	10	1		4		15
winning grondwater	2	1				3
winning oppervlaktewater	27		13			40
woningbouw	33	10		4		47
zand- en grindwinning	25	1		11		37
totaal	877	52	29	96	33	1087

Figuur 3.10. Activiteiten waarvoor 30 of meer besluiten in vergunningtraject zijn genomen, uitgesplitst naar type aanvrager.

3.8 In welke gevallen is de ADC-toets doorlopen?

Binnen de Habitattoets wordt de ADC-toets doorlopen als uit het onderdeel passende beoordeling blijkt dat er kans is op een significant negatief effect van de activiteit op de instandhoudingsdoelstelling van het Natura 2000-gebied.

De kans op een significant negatief effect wordt ook in de voortoets bekeken, waarna er in theorie drie mogelijke uitkomsten zijn:

1. er is zeker geen negatief effect > er is geen vergunning Natuurbeschermingswet nodig
2. er is mogelijk een negatief effect maar niet significant > er is een vergunning Natuurbeschermingswet nodig via de verslechterings- en verstoringsstoets
3. er is een kans op een significant negatief effect > er is een vergunning nodig via een passende beoordeling.

Een toets op de criteria alternatieven, dwingende redenen en compensatie, vindt dus alleen plaats in vervolg op een passende beoordeling met als resultaat blijvend een kans op significant negatieve effecten.

In de administratie van provincies wordt bij het vergunningentraject geen onderscheid gemaakt tussen een aanvraag die wordt beoordeeld op grond van een verslechterings- en verstoringsstoets of op grond van een passende beoordeling.

Ook in de praktijk lijken sommige provincies dit onderscheid niet te maken. Enkele provincies geven aan dat verleende vergunningen tot nu toe zijn afgedaan op basis

van de verslechterings- en verstoringstoets (Groningen) of dat passende beoordelingen nauwelijks voorkomen (Noord-Holland).

In de praktijk probeert het bevoegd gezag in overleg met de initiatiefnemer de aanvraag zodanig in te richten, dat er geen kans is op significant negatieve effecten. Dan hoeft immers ook niet de ADC-toets te worden doorlopen. Bijstelling kan geschieden door het plan aan te passen qua locatie, intensiteit, reikwijdte etc. of door het negatieve effecten van het plan te mitigeren. De toetsing behorend bij de vergunningaanvraag die dan plaats vindt, maakt geen eenduidig onderscheid tussen V2-toets of passende beoordeling. Als men gedurende onderzoek bij passende beoordeling uitkomt op conclusie 'wel een negatief effect maar zeker geen significant negatief effect' komt men vanzelf terecht in vergunningverlening via de V2-toetsing. Ofwel: de uitkomst van een passende beoordeling is *vrijwel nooit* 'ja, significant negatief effect' en er is aldus zeer zelden sprake van een ADC-toets.

Ook uit eerder onderzoek (Broekmeyer et al. 2007)¹ blijkt dat de initiatiefnemer in overleg met het bevoegd gezag, via aanpassing en mitigatie de kans op significante effecten van een activiteit probeert te vermijden. Zie ook kader 2 voor uitspraken van provinciale medewerkers vergunningverlening Natuurbeschermingswet over de ADC-toets.

In een beperkt aantal projecten met betrokkenheid van het Rijk is er sprake van significant negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden en is de ADC-toets doorlopen. Het gaat om de aanleg van de Tweede Maasvlakte en de aanleg van een energiecentrale in de Eemshaven. Uiteindelijk zijn deze aanvragen vergund, nadat was vastgesteld dat er geen alternatieven waren maar wel sprake was van dwingende redenen van groot openbaar belang. In beide gevallen zijn/worden de negatieve effecten gecompenseerd.

Uit dit onderzoek blijkt dat provincies als bevoegde gezagen tot nu tot geen vergunningen hebben verleend op grond van de ADC-toets. De provincie Gelderland heeft d.d. juli 2008 aangegeven een paar initiatieven in de fase van het vooroverleg te hebben, die voldoen aan de ADC-criteria.

Dit zou betekenen dat twee van de in totaal 1030 verleende vergunningen, vergund worden na het doorlopen van de ADC-toets, een aandeel van nog geen 0.2%.

¹ Broekmeyer, M.E.A, R.C. van Apeldoorn en D.A. Kamphortst, 2007. Advies Kennissysteem Natura 2000. Alterra-rapport 1527. Alterra, Wageningen.

Kader 2. Schriftelijke toelichting omgang ADC-toets binnen provincies, behorend bij bestanden vergunningverlening art 19 Natuurbeschermingswet:

Flevoland: Het overzicht gaat niet in op de vragen 8 en 9 (ADC-toets). Punt is namelijk dat wij ook nog nooit een dergelijke procedure hebben doorlopen. Indien er overigens significante effecten zouden kunnen optreden in een bepaald geval, dan wordt in overleg met de initiatiefnemer bekeken in hoeverre het initiatief aangepast kan worden (in de voortoetsfase derhalve) zodat deze effecten niet langer optreden. Deze strategie maakt dat een dergelijke toets dan ook niet snel aan de orde is.

Zuid-Holland: Voor de procedure in het kader van de aanleg/ingebruikname Maasvlakte II is een ADC-toets doorlopen. Voor de aanleg heeft de minister van LNV vergunning verleend; voor de ingebruikname zal de provincie te zijner tijd de vergunning verlenen. Compensatie voor de aanleg/ingebruikname van Maasvlakte (project duincompensatie) vindt plaats in het beschermde natuurgebied "Solleveld & Kapittelduinen". Hiervoor is ook een afzonderlijke vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet doorlopen.

Gelderland: Tot nu toe zijn er geen vergunningen verleend voor activiteiten met een significant effect. De ADC criteria zijn dan ook nog niet toegepast. Naar mijn mening heeft dit te maken met het feit dat er maar weinig projecten zijn waarbij sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Indien een initiatiefnemer voorziet dat het project significante effecten heeft, worden de plannen in veel gevallen aangepast zodat er geen sprake meer is van significante effecten of ziet de initiatiefnemer af van het initiatief.

Noord-Holland: In 2007 hebben we op 1 aanvraag een weigeringsbesluit genomen obv de ADC-criteria. Significantie kon niet worden uitgesloten en er was een alternatieve route mogelijk. Dit betrof de aanvraag voor een Tulpenrally.

Limburg: Geen enkele vergunning heeft bij ons de ADC-toets doorlopen.

Noord-Brabant: Volledigheidshalve merk ik op dat wij geen activiteiten hebben vergund met een ADC-toets.

Utrecht: Ten aanzien van de vragen 8 en 9 kan ik opmerken dat er in geen enkel geval een ADC-toets is doorlopen.

Het is tenslotte waarschijnlijk, maar op grond van deze gegevens niet te bewijzen, dat de aanvragen die ingetrokken zijn, op grond van de kans op significante effecten de ADC-toets zouden moeten doorlopen, waarbij er geen dwingende redenen waren van groot openbaar belang.

Met de in dit project beschikbare gegevens kan evenzo niet achterhaald worden op welke gronden de 19 vergunningen uit bijlage 2 zijn geweigerd. In het algemeen is het zo dat vergunningaanvragen geweigerd worden als:

- als uit onderzoek behorend bij de aanvraag blijkt dat er kans is op significant negatieve effecten en er geen sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang of alternatieven beschikbaar zijn (inhoudelijk weigering);
- als het onderzoek behorend bij de aanvraag (na herhaling) onvoldoende gegevens aanlevert dat er geen kans is op significant negatieve effecten (procedurele weigering).

4 Conclusies, discussie en advies

4.1 Conclusies

- Sinds de invoering van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn van 1 oktober 2005 tot augustus 2008 1951 aanvragen art 19 Natuurbeschermingswet ingediend. Hiervan zijn 238 aanvragen nog in behandeling; 1716 zijn afgehandeld.
- Van de 1716 afgehandelde aanvragen is 63% terecht gekomen in het vergunningstraject. De overige aanvragen konden afgehandeld worden in de zgn. voortoets. Dat wil zeggen dat tijdens het vooroverleg met het bevoegde gezag bleek dat ofwel er geen vergunningplicht is of dat de initiatiefnemer de aanvraag introk of het bevoegd gezag de aanvraag niet in behandeling kon nemen.
- Van de 1087 aanvragen in het vergunningstraject is 95% verleend. 19 aanvragen zijn geheel geweigerd; 38 zijn gedeeltelijk geweigerd.
- Van de verleende aanvragen zijn, voor zover bekend, twee aanvragen verleend na het doorlopen van de ADC-toets: de aanleg van de Tweede Maasvlakte en de aanleg van energiecentrale in de Eemshaven.
- Het aantal vergunningaanvragen neemt sinds 2005 gestaag toe, van 66 in 2005 tot naar verwachting ongeveer 600 in 2008.
- Het aantal aanvragen per bevoegd gezag wisselt sterk. De meeste aanvragen komen binnen bij LNV en de provincies Friesland, Noord-Brabant, Noord-Holland en Gelderland.
- Voor 116 van de 162 Natura 2000-gebieden zijn één of meer aanvragen binnengekomen. Er zijn 18 Natura 2000-gebieden met 30 of meer aanvragen sinds oktober 2005.
- De meeste aanvragen worden ingediend door particulieren of bedrijven (81%).
- De meest voorkomende activiteiten waarvoor een aanvraag wordt ingediend betreft: intensieve veehouderij (27%), mosselzaadvanginstallaties (6%) en beroepsvisserij kust en zee (voornamelijk schelpdieren)(5%).

4.2 Discussie

De conclusies zijn gebaseerd op de informatie zoals die door provincies en Directie Regionale Zaken LNV aan Alterra ter beschikking zijn gesteld. Omdat er geen uniform systeem bestaat voor het administreren van vergunningaanvragen, was de toegeleverde informatie wisselend in kwaliteit. Zo kon van 84 besluiten geen activiteit worden benoemd; van 46 aanvragen kon niet de status in afhandeling worden achterhaald. Tien procent van de aanvragen wordt van het ene bevoegde gezag doorgestuurd naar het andere bevoegde gezag. In dit project kon niet achterhaald

worden of deze ‘doorschuifaanvragen’ inderdaad weer terugkwamen in de andere bestanden.

Het aantal aanvragen en besluiten voor activiteiten in en nabij Natura 2000-gebieden ligt zeer waarschijnlijk (veel) hoger omdat nog niet in alle gevallen de provincie of LNV bevoegd gezag zijn. Alleen voor Natura 2000-gebieden die (gedeeltelijk) zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied of als beschermd natuurmonument zijn provincies en DRZ bevoegd gezag. In overige gevallen – dus aanvragen voor Habitatrichtlijngebieden - wordt de Habitattoets (voortoets en toepassen afwegingskader kans op significante effecten en eventueel doorlopen ADC-toets) toegepast binnen overige te verlenen vergunningen en dus *niet* binnen een vergunningprocedure Natuurbeschermingswet. Zie ook bijlage 2b.

Alleen de provincie Overijssel stelde Alterra hierover gegevens ter beschikking. Het ging hier om gemiddeld 44% van de aanvragen, waarvoor (meestal) de gemeente de Habitattoets dient uit te voeren, zijnde bevoegd gezag vergunningverlening. Het is dus zeer wel mogelijk dat het aandeel aanvragen voor Natura 2000-gebieden veel hoger ligt dan binnen dit project achterhaald kon worden!

Voorts zijn er grote verschillen in aantallen aanvragen die worden ingetrokken, niet vergunningplichtig zijn of het vergunningtraject ingaan. Hierop zal zeer waarschijnlijk de verschillende wijze waarop provincies of Directies Regionale Zaken met aanvragers van een vergunning in een voortraject overleggen van invloed zijn. Het lijkt erop dat in sommige provincies initiatiefnemers uit voorzorg een aanvraag indienen die niet vergunningplichtig is; het zou ook kunnen dat deze aanvragen na aanpassing geen negatief effect meer hebben. In andere gevallen gaat men vanaf het begin met aanvrager en bevoegd gezag om de tafel zitten om te kijken of een vergunningaanvraag kan worden voorkomen. Het is provincie-afhankelijk of een dergelijke aanvraag al dan niet in de administratie wordt opgenomen! Hoewel het erop lijkt dat provincies meer en meer dit soort aanvragen administreren (uit het oogpunt van zorgvuldigheid en motivering), kan dit verschil in werkwijze een verklaring vormen voor de verschillen in aantallen aanvragen per provincie.

Tenslotte verdient het relatief grote aandeel verleende vergunningen een toelichting. Anders gesteld: er is sprake van een klein deel geweigerde vergunningen (3% van alle aanvragen; 5% van alle besluiten). Hiervoor zijn de volgende verklaringen mogelijk:

- Activiteiten met een duidelijke negatief effect op Natura 2000-gebieden worden bij voorbaat al niet in de nabijheid van deze gebieden gepland. Men zou kunnen zeggen dat er een “beschermende werking” uitgaat van het aanwijzen van het Natura 2000-gebied. Men spreekt ook wel van het “chilling effect”.
- Activiteiten met een mogelijk negatief effect worden in de voortoets al zodanig aangepast, dat de aanvraag niet het vergunningtraject hoeft de doorlopen.
- Activiteiten met mogelijk negatieve effecten geven in een passende beoordeling aan, hoe de negatieve effecten gemitigeerd zullen gaan worden, waardoor uiteindelijk geen negatieve effecten zullen optreden. De aanvraag kan in het vergunningtraject verleend worden, meestal onder voorwaarden.

Men kan hieruit concluderen dat het aanwijzen van Natura 2000-gebieden het door beleid gewenste effect heeft. Mogelijk schadelijke activiteiten in en nabij de beschermde gebieden worden zorgvuldig afgewogen. Twee onderdelen uit de procedure aanvraag en besluit vergunningverlening spelen hierbij dus een belangrijke rol:

- De voortoets: in dit overleg gaat bevoegd gezag in gesprek met de aanvrager. Op deze wijze kan het bevoegd gezag sturen in de opzet van het project (aanpassing van het plan). Doel hiervan is tweeledig: de aanvraag wordt ‘vergunbaar’ en er treedt soms natuurwinst op door slimme planaanpassingen. De afweging luidt dan uiteindelijk dat de activiteit geen afbreuk doet aan de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied.
- Het koppelen van voorwaarden aan de vergunningverlening: in de voorwaarden kan het bevoegd gezag aangeven hoe de uitvoering van de activiteit dient plaats te vinden via planaanpassing en mitigatie. Bij het niet voldoen aan de voorwaarden kan leiden tot intrekking van de vergunning en eventueel strafvervolging. Een en ander is natuurlijk afhankelijk van het toezicht op het naleven van de vergunningvoorwaarden. Hierover zijn ons geen gegevens beschikbaar.

De andere kant van de medaille is dat het huidige systeem van bescherming Natura 2000-gebieden via vergunningverlening ook een aantal aandachtspunten kent:

- Onduidelijk is voor hoeveel activiteiten met mogelijk negatieve effecten *geen* vergunningaanvraag wordt gedaan. Dit zogeheten “dark number” is uit de aard der zaak, moeilijk te achterhalen². Dergelijke zaken komen alleen boven tafel als een belanghebbende partij aan de bel trekt.
- Voor een deel van de activiteiten in en nabij Natura 2000-gebieden, te weten Habitatrichtlijngebieden die niet samenvallen met Vogelrichtlijngebieden en/of beschermde natuurmonumenten, wordt de Habitattoets afgehandeld binnen een lopende vergunningprocedure. Pas na de officiële aanwijzing als Natura 2000-gebied gaat de afweging plaatsvinden binnen vergunningverlening Natuurbeschermingswet 1998. Dergelijk aanvragen zijn niet meegenomen in dit project, maar hebben mogelijk wel effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden.
- Binnen de vergunningverlening Natuurbeschermingswet blijft een lastig punt hoe om te gaan met de cumulatieve effecten van verschillende activiteiten. De wet vereist dat significante gevolgen worden onderzocht voor projecten of handelingen afzonderlijk *of in combinatie met andere projecten of handelingen*. Om de gevolgen van een activiteit op de instandhoudingsdoelen te kunnen bepalen, zou men moeten beschikken over een zogenaamde ‘cumulatieboekhouding’: een overzicht per Natura 2000-gebied van alle toegestane activiteiten in en nabij het gebied in ruimte en tijd³. Het op orde krijgen van

² Bron: M.E.A. Broekmeyer & F.H. Kistenkas, 2006. Bouwen en natuur: Europese natuurwaarden op het ruimtelijk ordeningsspoor. WOT werkdocument 44. Alterra, Wageningen.

³ Zie ook: Steunpunt Natura 2000, 2008. Stappenplan Cumulatietoets; definitieve versie 25 mei 2008.

alle administratieve gegevens per Natura 2000-gebied is hiertoe een eerste hulpmiddel.

4.3 Advies

Dit onderzoek brengt ons tot de dwingende suggestie om een uniform, landelijk en centraal te beheren administratie voor vergunningverlening Natuurbeschermingswet op te zetten. Bevoegde gezagen maken idealiter gebruik van ditzelfde systeem met een invoerscherm waarop alle benodigde inhoudelijk en administratieve informatie van de aanvraag kan worden opgeslagen. Een unieke, doorlopende, codering moet ervoor zorgen dat, ook bij het doorsturen van een aanvraag naar een ander bevoegd gezag, de aanvraag traceerbaar blijft.

Een dergelijk systeem kent de volgende voordelen:

- Centraal inzicht in aanvragen en besluiten per Natura 2000-gebied. Dit is mede van belang voor gebieden die in meer dan één provincie liggen. Tevens is deze informatie noodzakelijk om cumulatieve effecten van activiteiten in ruimte en tijd te kunnen beoordelen.
- Centraal inzicht in type activiteiten en beoordeling van de effecten van deze activiteiten. Op deze manier ontstaan een landelijk lerend systeem dat het bevoegd gezag behulpzaam kan zijn bij het beoordelen van zwaarte en gevolgen van aanvragen.
- Centraal overzicht van aantallen en besluiten aanvragen. Een centraal overzicht zou mogelijk gebruikt kunnen worden om (delen van) de informatie openbaar te maken (besluit vergunningverlening). Een aantal provincies (Friesland en Noord-Brabant) zetten deze informatie al op het internet. De gebruiker kan doorklikken naar het besluit zelf. Voor bevoegde gezagen zouden aan de vergunningen de onderbouwende rapporten (effectstudies) digitaal ontsloten kunnen worden.
- Tenslotte - en niet onbelangrijk! - is een centraal overzicht behulpzaam bij de Europees-rechterlijke verplichting om derogatierapporten op te stellen in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn.

Een dergelijk systeem zou in ieder geval de volgende informatie moeten bevatten:

Vanuit initiatiefnemer:

- naam initiatiefnemer
- naam aanvrager (indien anders)
- naam Natura 2000-gebied(en) met standaard codering gebieden
- typering activiteit volgens standaard klasse en codering
- nadere omschrijving activiteit
- locatie activiteit
- etc.

Vanuit bevoegd gezag:

- datum aanvraag
- status besluit
- datum besluit
- uitkomst besluit

- wijze besluit (voortoets, verslechtering- en verstoringsstoets, passende beoordeling, ADC-toets)
- bezwaar en beroep
- overzicht eerdere besluiten met hun effecten en gevolgen
- overzicht handhaving voorwaarden vergunningverlening
- overzicht resultaten mitigerende en compenserende maatregelen
- etc.

Vanuit effectstudie onderbouwend onderzoek (passende beoordeling):

- lijst met habitattypen en VHR-soorten waarop activiteit (significant) negatief effect heeft.
- Effect op instandhoudingsdoelen per soort en habitatype
- Effect op algemene instandhoudingsdoelen
- Gevolgen activiteit op instandhoudingsdoelen
- Etc.

Uiteraard dient de opzet van een dergelijk systeem nader inhoudelijk en technisch uitgewerkt te worden. Hierboven is een eerste suggestie gedaan voor informatie die in het systeem zou kunnen worden opgeslagen. Dit advies sluit aan bij het pleidooi van het Netwerk Groene Bureaus voor een centrale database met effectbepalingen (bron: verslag NGB-themabijeenkomst Significantie d.d. 28-11-2007) en het Steunpunt Natura 2000 om een cumulatieboekhouding op te zetten (bron: Steunpunt Natura 2000, 2008. Stappenplan cumulatietoets).

Bijlage 1 Overzicht geweigerde vergunningen

Natura 2000-gebied	Activiteit	Bevoegd gezag
Markermeer & IJmeer (73)	Onduidelijk	Flevoland
Zwarte Meer (74)	regulier beheer en onderhoud	Flevoland
Onduidelijk	jacht	Gelderland
Waddenzee (1)	beroepsvisserij kust en zee	LNV
Waddenzee (1)	sportvisserij	LNV
Waddenzee (1)	beroepsvisserij kust en zee	LNV
Brabantse Wal (128)	woningbouw	Noord-Brabant
Deurnsche Peel & Mariapeel (139)	Intensieve veehouderij	Noord-Brabant
Deurnsche Peel & Mariapeel (139)	Intensieve veehouderij	Noord-Brabant
Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)	Intensieve veehouderij	Noord-Brabant
Strabrechtse Heide & Beuven (137)	Intensieve veehouderij	Noord-Brabant
Duinen Den Helder-Callantsoog (84)	eenmalige evenementen	Noord-Holland
Duinen Den Helder-Callantsoog (84)	landrecreatie	Noord-Holland
Duinen Den Helder-Callantsoog (84)	landrecreatie	Noord-Holland
Kennemerland-Zuid (88)	regulier beheer en onderhoud	Noord-Holland
Oosterschelde (118)	windturbines	Zeeland
Oosterschelde (118)	sportvisserij	Zeeland
Haringvliet (109)	regulier beheer en onderhoud	Zuid-Holland

Bijlage 2 Aanvragen per Natura 2000 gebied

Bijlage 2a. Natura 2000-gebieden waarvoor aanvragen zijn ingediend.

Natura 2000-gebied	Aantal aanvragen
Waddenzee (1)	474
Veluwe (57)	118
Oosterschelde (118)	88
Deurnsche Peel & Mariapeel (139)	87
Groote Peel (140)	74
IJsselmeer (72)	72
Westerschelde & Saeftinghe (122)	67
Voordelta (113)	61
Kennemerland-Zuid (88)	53
Drents-Friese Wold & Leggelderveld (27)	50
Kempenland-West (135)	49
Uiterwaarden IJssel (38)	49
Duinen Den Helder-Callantsog (84)	43
Onduidelijk	43
Noordhollands Duinreservaat (87)	41
Oostelijke Vechtplassen (95)	40
Sarsven en De Banen (146)	39
Markermeer & IJmeer (73)	33
Noordzeekustzone (7)	31
Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)	27
Veluwerandmeren (76)	24
Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske (92)	23
Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136)	23
Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving (10)	23
Maasduinen (145)	21
Krammer-Volkerak (114)	20
Dwingelderveld (30)	18
Eemmeer & Gooimeer Zuidoever (77)	17
Eilandspolder (89)	17
Solleveld & Kapittelduinen (99)	17
Uiterwaarden Waal (68)	16
Naardermeer (94)	15
Duinen Terschelling (4)	14
Gelderse Poort (67)	14
Grevelingen (115)	14
Haringvliet (109)	14
Schoorlse Duinen (86)	14
Strabrechtse Heide & Beuven (137)	14
Weerter- en Budelerbergen & Ringselven (138)	14
Biesbosch (112)	13
Fochteloërveen (23)	13
Kop van Schouwen (116)	13

Weerribben (34)	13
Westduinpark & Wapendal (98)	13
Wieden (35)	13
Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder (90)	13
Brabantse Wal (128)	12
Duinen en Lage Land Texel (2)	11
Lauwersmeer (8)	11
Sneekermeergebied (12)	11
Alde Feanen (13)	9
Boezems Kinderdijk (106)	8
Havelte-Oost (29)	8
Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (103)	8
Oostvaardersplassen (78)	8
Veerse Meer (119)	8
Abtskolk & De Putten (162)	7
Bakkeveense Duinen (17)	7
Duinen Vlieland (3)	7
Ketelmeer & Vossemeer (75)	7
Meijndel & Berkheide (97)	7
Sint Pietersberg & Jekerdal (159)	7
Voornes Duin (100)	7
Duinen Ameland (5)	6
Duinen Schiermonnikoog (6)	6
Groote Wielen (9)	6
Lepelaarplassen (79)	6
Polder Westzaan (91)	6
Rottige Meenthe & Brandemeer (18)	6
Uiterwaarden Neder-Rijn (66)	6
Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid (70)	6
Zwanenwater & Pettemerduinen (85)	6
Zwarte Meer (74)	6
Arkemheen (56)	5
Engbertsdijksvenen (40)	5
Hollands Diep (111)	5
Leekstermeergebied (19)	5
Manteling van Walcheren (117)	5
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (36)	5
Witterveld (24)	5
Zeldersche Driessen (143)	5
Brunsummerheide (155)	4
Drentsche Aa-gebied (25)	4
Duinen Goeree & Kwade Hoek (101)	4
Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131)	4
Markiezaat (127)	4
Oeffelter Meent (141)	4
Polder Zeevang (93)	4
Van Oordt's Mersken (15)	4

Vecht- en Beneden-Reggegebied (39)	4
Witte en Zwarte Brekken (11)	4
Bargerveen (33)	3
Deelen (14)	3
Sallandse Heuvelrug (42)	3
Willinks Weust (62)	3
Zouweboezem (105)	3
Zwin & Kievittepolder (123)	3
Bemelerberg & Schiepersberg (156)	2
Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein (104)	2
Elperstroomgebied (28)	2
Grensmaas (152)	2
Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (71)	2
Mantingerzand (32)	2
Oudeland van Strijen (110)	2
Zuidlaardermeergebied (20)	2
Bunder- en Elsloërbos (153)	1
Donkse Laagten (107)	1
Drouwenerzand (26)	1
Mantingerbos (31)	1
Regte Heide & Riels Laag (134)	1
Swalmdal (148)	1
Ulvenhoutse Bos (129)	1
Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek (132)	1
Wijnjeterper Schar (16)	1
Yerseke en Kapelse Moer (121)	1
Zoommeer (120)	1

2290

Bijlage 2b. Natura 2000-gebieden waarvoor geen aanvragen zijn ingediend. Het gaat vrijwel geheel om Natura 2000-gebieden die alleen zijn aangemeld als Habitatrichtlijngebied en waarop de vergunningprocedure Natuurbeschermingswet dus nog niet van toepassing is. Alleen de vetgedrukte gebieden zijn tevens Vogelrichtlijngebied of Beschermd Natuurmonument.

Natura 2000-gebied	
Aamsveen	Kunderberg (158)
Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Mariahoop (151)	Landgoederen Brummen (58)
Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek (47)	Landgoederen Oldenzaal (50)
Bekendelle (63)	Langstraat (130)
Bergvennen & Brecklenkampse Veld (46)	Lemselermaten (48)
Binnenveld (voorheen Bennekomse Meent) (65)	Leudal (147)
Boddenbroek (52)	Lieftingsbroek (21)
Boetelerveld (41)	Lonnekermeer (51)
Borkeld (44)	Meinweg (149)
Boschhuizerbergen (144)	Noorbeemden & Hoogbos (161)
Botshol (83)	Norgerholt (22)
Bruuk (69)	Olde Maten & Veerslootslanden (37)
Buurserzand & Haaksbergerveen (53)	Oude Maas (108)
Canisvlietse Kreek (125)	Roerdal (150)
Coepelduynen (96)	Savelsbos (160)
De Wilck (102)	Sint Jansberg (142)
Dinkelland (49)	Springendal & Dal van de Mosbeek (45)
Geleenbeekdal (154)	Stelkampsveld (60)
Geuldal (157)	Teeselinkven (59)
Groot Zandbrink (80)	Uiterwaarden Lek (82)
Groote Gat (124)	Vogelkreek (126)
Kolland & Overlangbroek (81)	Wierdense Veld (43)
Korenburgerveen (61)	Witte Veen (54)
	Wooldse Veen (64)

Bijlage 3 Besluiten vergunningtraject per Natura 2000-gebied

Natura 2000-gebied	Vergunning verleend	Vergunning verlengd	Vergunning gedeeltelijk geweigerd	Vergunning geweigerd	Aantal
Abtskolk & De Putten (162)	3				3
Alde Feanen (13)	1				1
Arkemheen (56)	3				3
Bargerveen (33)	2				2
Bemelerberg & Schiepersberg (156)	2				2
Biesbosch (112)	7				7
Boezems Kinderdijk (106)	8				8
Brabantse Wal (128)	6	2		1	9
Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein (104)	1				1
Brunsummerheide (155)	2				2
Bunder- en Elslöerbos (153)	1				1
Deurnsche Peel & Mariapeel (139)	43	7		2	52
Drents-Friese Wold & Leggelderveld (27)	9				9
Duinen Ameland (5)	1				1
Duinen Den Helder-Callantsoog (84)	9			3	12
Duinen Goeree & Kwade Hoek (101)	3				3
Duinen Schiermonnikoog (6)	3				3
Duinen Terschelling (4)	4				4
Duinen Vlieland (3)	2				2
Dwingelderveld (30)	6				6
Eemmeer & Gooimeer Zuidoever (77)	4				4
Eilandspolder (89)	1				1
Engbertsdijksvenen (40)	1				1
Fochteloërveen (23)	6				6
Gelderse Poort (67)	10	2			12
Grensmaas (152)	2				2
Grevelingen (115)	4	1			5
Groote Peel (140)	43	12			55
Haringvliet (109)	9		1	1	11
Havelte-Oost (29)	1				1
Hollands Diep (111)	2				2
IJsselmeer (72)	11	1			12
Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske (92)	2				2
Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)	17	6		1	24
Kempenland-West (135)	27	12			39
Kennemerland-Zuid (88)	9			1	10
Ketelmeer & Vossemeer (75)	1				1
Kop van Schouwen (116)	9				9
Krammer-Volkerak (114)	9				9
Lauwersmeer (8)	0				0
Leekstermeergebied (19)	2				2
Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136)	11	1			12
Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (71)	1				1
Maasduinen (145)	11				11
Manteling van Walcheren (117)	4				4

Markermeer & IJmeer (73)	1			1	2
Markiezaat (127)	4				4
Meijendel & Berkheide (97)	5				5
Naardermeer (94)	2				2
Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (103)	7				7
Noordhollands Duinreservaat (87)	6				6
Noordzeekustzone (7)	6				6
Oeffelter Meent (141)	4				4
Onduidelijk	11			1	12
Oostelijke Vechtplassen (95)	4				4
Oosterschelde (118)	49	3	1	2	55
Oostvaardersplassen (78)	4				4
Oudeland van Strijen (110)	1				1
Sallandse Heuvelrug (42)	1				1
Sarsven en De Banen (146)	26				26
Schoorlse Duinen (86)	5				5
Sint Pietersberg & Jekerdal (159)	6				6
Sneekermeergebied (12)	1				1
Solleveld & Kapittelduinen (99)	9				9
Strabrechtse Heide & Beuven (137)	11	2		1	14
Swalmdal (148)	1				1
Uiterwaarden IJssel (38)	35	3			38
Uiterwaarden Neder-Rijn (66)	3				3
Uiterwaarden Waal (68)	11				11
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (36)	4				4
Vecht- en Beneden-Reggegebied (39)	4				4
Veerse Meer (119)	2	1			3
Veluwe (57)	78	11			89
Veluwerandmeren (76)	6				6
Voordelta (113)	27	5			32
Voornes Duin (100)	1				1
Waddenzee (1)	193	26	36	3	258
Weerribben (34)	7				7
Weeter- en Budelerbergen & Ringselven (138)	7				7
Westduinpark & Wapendal (98)	10				10
Westerschelde & Saeftinghe (122)	44				44
Wieden (35)	4				4
Willinks Weust (62)		3			3
Witterveld (24)	3				3
Yerseke en Kapelse Moer (121)	1				1
Zeldersche Driessen (143)	3				3
Zouweboezem (105)	3				3
Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid (70)	2				2
Zuidlaardermeergebied (20)	2				2
Zwanenwater & Pettemerduinen (85)	1			1	2
Zwarte Meer (74)	1			1	2
Zwin & Kievittepolder (123)	3				3
<i>totaal</i>	<i>932</i>	<i>98</i>	<i>38</i>	<i>19</i>	<i>1087</i>